

පටිච්ච සමුප්පාදය අවබෝධයෙන් දුක්ඛ නිරෝධයට

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ හැම දහම් පදයකින් ම අපට අනුශාසනා කරන්නේ අපගේ ජීවිතයේ ස්වභාවය අවබෝධ කර ගන්නා මාචනයයි. එම දහම මැනවින් නුවණින් අසා දරා ගත් පමණට තම ජීවිතය පිළිබඳවත් ලෝකය පිළිබඳත් සැහෙන අවබෝධයක් ලැබේ. එපමණට තමා දැනට අත්විඳින මහත්වූ දුක්සමුදය වටහා ගන්නා අතර එම දුකින් හැකි ඉක්මනින් නිදහස් වීමට බලවත් උනන්දුවක් විර්සයක් හටගනී. ජීවිතයේ තමාට කෙතෙක් වගකීම්, යුතුකම්, අවශ්‍යතා, අපහසුතා තිබුණත් දුකින් නිදහස්වීම තම ජීවිතයේ ප්‍රමුඛ කාර්ය බවට පත් කර ගනු ඇත. ඊට හේතුව බුදුරජාණන් වහන්සේ තුළ පැවැති අවබෝධය විශ්වාස කිරීම නිසයි (සද්ධහති තථාගතස්ස බෝධිං). එනම් ශ්‍රද්ධාවයි.

සසර ස්වභාවය :-

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ලද සර්වඥතා ඥානයෙන් ලොව පවත්නා යථාර්ථය මැනවින් පසක් කොට අප කෙරෙහි ඉමහත් කරුණාවෙන් සාංසාරික ස්වභාවය දේශනා කළහ. අප සැවොම සසර අනාදිමත් කාලයක් භවයෙන් භවය සැරිසරමින් එන අයයි. මෙලෙස ආ දිගු ගමනේදී අප අත්නොවිඳි දුකක් නැත. සසර අපායෙහි බොහෝ කලක් අප අනන්ත දුක් විඳි ඇත. මනුෂ්‍ය ලොව ඉපදුණ ද නොයෙක් විදියෙන් දුෂ්කර අවස්ථාවන්ට අප පත් ව තිබේ. මෙහි දී අප සුගතිගාමීව සැප විඳි අවස්ථා ඉතා ස්වල්ප ය. වැඩිපුර ගත කොට ඇත්තේ සතර අපායන්හි ය. සෝවාන්ඵලයට පත් නොවුණ එනම් පෘථග්ජන තැනැත්තාට සතර අපාය තම මහගෙදර හා සමාන බව දක්වා ඇත්තේ එබැවිනි.

අවිද්‍යාවෙන් වැසුණු තෘෂ්ණාවෙන් වෙළුණු සසර දුච්ච සැරිසරන සත්ත්වයන්ගේ මුල් කෙලවර නොපැනෙන තරම් වූ අතිදීර්ඝ ය. එක ම නම් ඇති මවකගෙන් බොන ලද කිරි මහසයුරෙහි ජලයට වඩා අධික ය. මෙම සසර ගමනෙහි ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමෙන් හා අප්‍රියයන් සමඟ එක්වීමෙන් හටගත් දුකට අප නෙතින් ගලාගිය කඳුළු එක්තැන් කළහොත් මහසයුරෙහි ජලයට වඩා අධික ය (අස්සු සුත්ත, අනමතග්ග සංයුත්ත, සං.නි.2, 278 පිට). තමාගේ මව, පිය, සොයුරා ආදී එක් එක් ඤැතිවරුන්ගේ වෙන්වීමෙන් නෙතින් ගලාගිය කඳුළු මහසයුරෙහි ජලයට වඩා අධික ය. දිගුකලක් තියුණු කටුක දුක්, ව්‍යසන විඳි අතර සොහොන් භූමි වැඩි කරන (කටසි වඩිඪීතා) ලදී. එනිසා සියලු සංස්කාරයන්හි කළකිරිමත්තට, නොඇලෙන්නට, මිඳෙන්නට අවශ්‍ය බව බුදුරජාණන් වහන්සේ අවධාරණය කරති.

තවද මේ සසර දිගු ගමනෙහිදී මිනිසුන්, ගවයන්, එළුවන්, මුවන්, කුකුළන් ආදී එක් එක් භවයකදී ඉපිදුණ වාරයන්හි දී පමණක් ජීවිතක්ෂයට පත් ව සිරුරින් ගලාගිය ලේ දහර එක් කළහොත් මහසයුරෙහි ජලයට වඩා අධික බව පැවැසේ. මෙලෙස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සසර පිළිබඳ සංවේගය ඇති කර කරවමින් ධර්ම දේශනා කරන කල්හි තිස් නමක් හික්සුහු අප්‍රමාදීව ධර්මය වඩා ආශ්‍රවක්ෂය කළ බව සඳහන් වේ (තිංසමත්ත සුත්ත, සං.නි. 2, 290 පිට). මෙම සසර දිගු ගමනෙහි තමාට මව නොවූ පියා නොවූ සහෝදර සහෝදරියන් නොවූ දු පුත්න් නොවූ අයකු මිනිසුන් අතර පමණක් නොව තිරිසන් ගත සතුන් අතර පවා නොමැති බව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරති.

සංයුත්ත නිකායෙහි අනමතග්ග සංයුත්තයෙහි වේපුල්ලපබ්බත සූත්‍රයෙහි මේ මහාභද්‍ර කල්පයෙහි පහළ වූණු බුදුරජාණන් වහන්සේලා ගැන කරුණු සඳහන් වේ. ඒ අනුව කකුසද බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටි සමයෙහි මිනිසුන්ගේ වයස අවුරුදු 1000ක් වූ අතර උන්වහන්සේගේ අග්‍රශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා වූයේ විදුර-සඤ්ජීව යන මහරහතන් වහන්සේලා ය. උන්වහන්සේලා හැම දෙනා පිරිනිවන් පා වදළහ. කෝණාගම බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටි සමයෙහි මිනිසුන්ගේ වයස අවුරුදු 30000ක් වූ අතර උන්වහන්සේගේ අග්‍රශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා වූයේ හීයො-සුත්තර යන මහරහතන් වහන්සේලා ය. උන්වහන්සේලා හැම දෙනා පිරිනිවන් පා වදළහ. කස්සප බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටි සමයෙහි මිනිසුන්ගේ වයස අවුරුදු 20000ක් වූ අතර උන්වහන්සේගේ අග්‍රශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා වූයේ හීයො-සුත්තර යන මහරහතන් වහන්සේලා ය. උන්වහන්සේලා හැම දෙනා පිරිනිවන් පා වදළහ. මෙකල වැඩ

විසූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සමයෙහි මිනිසුන්ගේ ආයුෂ අවුරුදු සියයක් පමණ වූ අතර අග්‍රහුවකයන් වහන්සේලා වූයේ සාරිපුත්ත-මොග්ගල්ලාන යන මහරහතන් වහන්සේලා ය. මේ සියලු දෙනාත් උන්වහන්සේලාගේ අග්‍රහුවකයනුත් මේ වන විට පිරිනිවන් පා අවසාන ය. කලින් කල ලොව පහළවන ආර්ය උතුමන් පමණක් නොව මහාබලවතුන්, උගතුන්, දක්ෂයන් ආදී සැවොම කලක් මෙලොව වාසය කොට කලකදී ජීවිතක්ෂයට පත් වෙති. මෙබඳු තත්ත්වයක් මත දීර්ඝවූත් අනිත්‍යවූත් සසර ස්වභාවය තේරුම් ගෙන සියලු සංස්කාරයන්හි කළකිරෙන්නට, නොඇලෙන්නට, මීදෙන්නට අවශ්‍ය බව බුදුරජාණන් වහන්සේ අවධාරණය කරති.

බුදුරදුන්ගේ අපේක්ෂාව:-

සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් බඳු අතීතය දීර්ඝ කාලයක් ඇස්, හිස්, මස්, ලේ දන්දෙමින් දනාදි පාරමිතා පුරමින් අනන්ත කැපවීමක් සිදු කළේ තමන් ද දුකින් නිදහස් ව දුක් විදිත් අන් සත්ත්වයන් ඉන් මුදවාලීමේ මහාකරුණාවෙන් යුක්තවයි. මහාප්‍රඥාවෙන් බැබළී ගිය මහාකරුණාවෙන් ළතෙත් හදින් යුතු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ලොවට ධර්ම දේශනා කළේ අතීතය කරුණාවකින් යුක්තවයි. සත්ත්වයන් මේ ජීවිතය තුළ විදින අපමණ දුකත් මරණින් පසු විදීමට සිදුවන අනන්ත දුක් සමුදයත් ප්‍රත්‍යක්ෂව මැනැවින් දුටු බුදුරජාණන් වහන්සේ සත්ත්වයන් ඉන් මුදවාලීමේ කරුණාධ්‍යානයෙන් ලොවට දම් දෙසූහ. එහි දී උන්වහන්සේ සත්ත්වයන් මේ ජීවිතය තුළ විදින ආර්ථික, සාමාජීය, අධ්‍යාපනික, සෞඛ්‍ය ආදී ගැටලුවලින් මුදවාලීමට පළමුව අනුශාසනා කළහ. ඒ අතර මරණින් මතු ජීවිතයට අපායට නොවැටෙන සේ ධර්මයෙන් ආරක්ෂාව ලබාගත යුතු ආකාරය පෙන්වා දුන්හ. බුදුදහමේ වඩාත් සුවිශේෂී අනුශාසනය වන්නේ දුකෙහි හටගැනීම හා ඉන් මිදීමේ මග නම් වූ චතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාවයි. එමගින් සත්ත්වයන්ට මේ මොහොත තුළදී ම දුකින් නිදහස්වීමේ පැහැදිලි මග විස්තර කර තිබේ. සද්ධර්මයෙහි සාංදෘෂ්ටික හා අකාලික බව ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමට නම් පටිච්ච සමුප්පාදය විග්‍රහය මත පිහිටා සිදුකරන දුකෙහි හටගැනීම හා නිරෝධය පිළිබඳ අනුශාසනය මැනැවින් ශ්‍රවණය කිරීම අවශ්‍ය වේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයෙහිත් ඉන්පසුවත් වසර 2500කට අධික කාලයක් පුරා බුදුරදුන්ගේ ශ්‍රාවක සංසරත්නය මහත් දුෂ්කරතා මධ්‍යයේ ඉමහත් කැපවීමෙන් ක්‍රියා කළේ ද ලෝ සතුන් වෙත අපරිමිත කරුණාවකි. උන්වහන්සේලාට කළ හැකි ඉහළම කෘතඥතාව වන්නේ මෙම උතුම් දහම මැනැවින් ශ්‍රවණය කොට තමන් එය අනුගමනය කොට මතුපරපුරට ද එම ධර්මය දයාද කිරීමයි.

සංක්ෂිප්ත බුද්ධාවවාදය:-

ලොව පහළ වන සියලු සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේලාගේ අවවාදය සමාන ය. එනම් අපාය මගින් සත්ත්වයන් මුදවා සුගතියෙහි ස්ථාවර කොට නිවන වෙත යොමු කරලීමයි.

*සබ්බපාපස්ස අකරණං කුසලස්ස උපසම්පද,
සචිත්තපරියෝදපනං එතං බුද්ධානසාසනං.*

සියලු පාපයන් නොකරන්න යන්නෙන් අර්ථවත් කෙරෙන්නේ අපාය මගින් දුරුවීමේ අවශ්‍යතාවයි. කුසල් වඩන්න යනුවෙන් දැක්වෙන්නේ කම්මස්සතා සම්මාදිට්ඨියෙන් යුතුව දන, සීල, භාවනා යන ත්‍රිවිධ ලෞකික කුසල් කිරීමේ වැදගත්කමයි. තම සිත පිරිසිදු කළ යුතු බව දැක්වීමෙන් අවධාරණය කෙරෙන්නේ පටිච්චසමුප්පාද අවබෝධයෙහි පිහිටා දුකෙහි හටගැනීම හා නිරෝධය පිළිබඳ වූ චතුරාර්ය සත්‍යාවබෝධයෙන් යුතුව ලෝකෝත්තර කුසලයෙහි නියැලීමේ වැදගත්කමයි.

බුදුදහමේ පවත්නා විශේෂත්වයක් නම් එය මහසයුර මෙන් ක්‍රමයෙන් ගැඹුරට යන ස්වභාවයයි. ඒ අනුව ධර්මශ්‍රවණයෙන් මුලදී ලැබෙන අවබෝධය නම් සද්චාරය මත පිහිටා මෙලොව ජීවිතය

අධ්‍යාපනික, ආර්ථික හා සාමාජීය මට්ටමින් සාර්ථක කර ගැනීමයි. ඒ අතර සිගාලෝවාද, ව්‍යග්ඝපජ්ජ, වසල, පරාභව, මංගල ආදී සූත්‍රයන්හි දැක්වෙන යුතුකම්, වගකීම්, සද්චාරය පිළිබඳ උපදෙස් බෙහෙවින් වැදගත් වේ. මෙලෙස මෙලොව ජීවිතය සාර්ථකව සතුවත් ගත කරන අතර තවදුරටත් ධර්මශ්‍රවණය කිරීමේ ප්‍රතිඵල වශයෙන් කර්මය පිළිබඳ අවබෝධය ලැබේ. ඒ අනුව තම සිත මුල් වී සිදුකරන කුසලාකුසලයන්ට ආනිසංස හා ආදීනව ලැබෙන බව පිළිබඳ අවබෝධය ලැබේ. මෙම අවබෝධයන් සමග හැකිතාක් දුරට සිත අපිරිසිදුව කරන අයහපත් ක්‍රියාවන්ගෙන් මිදී සිත පිරිසිදුව තවබා ගනිමින් හැකිතාක් දන, සීල, භාවනා යන ත්‍රිවිධ පුණ්‍ය ක්‍රියා සිදු කරනු ඇත.

මෙලොව උපන් සත්ත්වයන්ට ඇති ප්‍රධානතම අභියෝග තුනක් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දෙති. එනම් මහලුටීම (ජරා), මරණය (මරණ) හා නැවත ඉපදීම (ජාති)යි. මෙයින්ද වඩාත් ප්‍රබලම අභියෝගය වන්නේ මරණින් මතු නැවත ඉපදීම හා එලෙස ඉපදීමේ දී අපාගතවීමට ඇති අවකාශයයි. මරණයට පත්වන බොහෝ දෙනා නැවත ඉපදෙන්නේ මිනිස් ලොවට පහළ භවයන්හි ය. මේ බව මැනවින් ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සත්ත්වයන් මරණින් මතු අපාගත නොවන්නට බෙහෙවින් අනුශාසනා කළහ. මේ ජීවිතයේ අප විදින දුක් කම්කටොලු උපරිම වුවොත් වසර 100ක් වන්නට පුළුවන. එහෙත් මරණින් මත අපාගත වුවහොත් ඉන් ලැබෙන අනිටු විපාක ඇතැම් විට කල්ප ගණන් වීමට පුළුවන. එබැවින් මරණින් මත අපාගත නොවන ලෙසත් ස්ථිරව සුගතියෙහි සිත පිහිටුවා ගත හැකි ලෙසත් ශක්තිමත් මානසික පදනමක් ඇති කර ගැනීම බෙහෙවින් වැදගත් වේ. මේ සඳහා කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨියෙන් යුතුව හුදෙක් දන් දීම පමණක් නොව සීල, භාවනා දෙකෙහි ද හැකිතාක් නියැලීමට උත්සාහ ගත යුතු ය. ඒ අතර බුද්ධ, ධම්ම, සංඝ යන තෙරුවන කෙරෙහි විශ්වාසය හා ප්‍රසාදය දියුණු කර ගත හැකි ලෙස ධර්මාවබෝධයක් ලබා තිබීම බෙහෙවින් වැදගත් වේ.

බුදුදහමින් වඩාත් අවධාරණය කරන්නේ දුකින් සපුරා නිදහස්වීමේ මාවතයි. ලොව සැමද සද්චාරය හා කර්මය අගයන් සත්පුරුෂයෝ පහළ වෙති. ඔවුහු ලෝවැසියන්ට සුගතියාමී මාවත ද පැහැදිලි කර දෙති. සම්මා සම්බුදු උතුමකු ලොව පහළ වන්නේ හුදෙක් දනාදී පින්කම් කිරීමට උනන්දු කරවා සුගතියාමී කරවීමට පමණක් නොවේ. අවිද්‍යා පාදකව දුකෙහි හටගැනීම හා නිරෝධය පහද දී චතුරාර්ය සත්‍යාවබෝධය ලබාදී සත්ත්වයන් ස්ථිර ලෙස අපායෙන් මිදවීමටත් සසර දුකින් සපුරා නිදහස්කොට පරිනිර්වාණය සඳහා මග පහද දීමටත් ය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ ම ඤාණයෙන් අවබෝධ කර ගත්තේ උන්වහන්සේගේ නිර්මාණයක් නොවේ. එය සැමද ලොව පවත්නා යථාර්ථයයි. අවිද්‍යාවෙන් වැසී බොහෝ කලක් පැවැති දුකින් නිදහස්වීමේ ලෝක යථාර්ථය ලොව කලින් කල පහළවන බුදුරජාණන් වහන්සේලා අනාවරණය කොට ලොවට පහද දෙති. බුදුවරයකු ලොව පහළ වුව ද නොවූ ද මෙම යථාර්ථය ලොව සැමද පවතින්නකි. අප ගෞතම බුදුරදුන්ට ගරුකරන්නේ උන්වහන්සේ මේ කාල පරිච්ඡේදය තුළ තමන්ගේ ම ඤාණයෙන් අවබෝධ කරගත් පළමු උතුමා නිසයි. උන්වහන්සේ බදු සම්බුදු හෝ පසේබුදු උතුමකු නොවන්නට වෙනත් කෙනෙකුට එය ගුරු උපදේශ රහිතව තවනිව අවබෝධ කළ නොහැක්කකි.

තථාගතයන් වහන්සේ දේශනා කරන ලද ධර්මය (ස්වාක්ඛාතෝ භගවතා ධම්මෝ) මූල - මැද - අග මනාව දේශනා කරන ලද්දකි. මේ ජීවිතයේ දී ම ප්‍රතිඵල ලැබිය හැක්කකි (සන්දිට්ඨිකෝ). කල් නොයවා එහි ආනිසංස දැකිය හැක්කකි (අකාලිකෝ). එන්න, බලන්න යනුවෙන් ඕනෑම බුද්ධිමත් තැනැත්තකුට විවෘතව ඉදිරිපත් කළ හැකි දහමකි (එහි පස්සිකෝ). තමා වෙත පමුණුවා ගෙන ප්‍රතිඵල බැලිය යුතු දහමකි (ඕපනයිකෝ). නුවණැත්තන් විසින් තම ජීවිතය තුළින් ම ප්‍රත්‍යක්ෂ කටයුත්තකු දහමකි (පච්චන්තං චේදිතබ්බෝ විඤ්ඤාහි). බුදුදහමේ පවත්නා විශේෂත්වයක් නම් එය ඕනෑම කෙනෙකුට විවෘතව සාකච්ඡා කළ හැකි, අද්භද බැලිය හැකි දර්ශනයක් වීමයි. එහි ගුප්ත වූ කිසිවක් නැත. සම්මාදිට්ඨිය පෙරටුව යන මෙම උතුම් දහම සුන්‍යමය ඤාණ වශයෙන් අසා දනගෙන විත්තාමය ඤාණ වශයෙන් නිතර නුවණින් මෙනෙහි කොට භාවනාමය ඤාණ වශයෙන් සමථ - විදර්ශනා වශයෙන්

ප්‍රතිඵල සාක්ෂාත් කළ යුත්තකි. නිවැරදි ලෙස සුතමය ඥානය ලබා ධර්මය ප්‍රගුණ කරන්නේ නම් සාංදෘෂ්ඨික හා අකාලික වශයෙන් එහි ප්‍රතිඵල දකිමින් ධර්ම මාර්ගය තුළ ඉදිරියට ගමන කළ හැකි වේ.

ධර්ම මාර්ගය ආරම්භයේ සිට අවසානය තෙක් ම අඛණ්ඩව පවත්වා ගත යුතු කරුණු හතරක් පිළිබඳව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිතර අවධාරණය කරති. එනම් කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය, සද්ධර්මශ්‍රවණය, යෝනිසෝමනසිකාරය හා ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාවයි. මෙම කරුණු මැනවින් සම්පාදනය කර ගත් පමණට නුවණැති - අවංක තැනැත්තාට දුකින් නිදහස්වීමේ අවස්ථාව උදාවේ.

කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය ලබා යමකු තුළ සුවච බව (සාවදන ඇහුන්කම්දීම) ඇති විට සද්ධර්ම ප්‍රතිලාභය ඇති වේ. කල්‍යාණමිත්‍රත්වය ලද විට යමකුට ලැබෙන උසස් ම ලාභය ධර්මයයි. එහි දී පළමුවෙන් කර්මය පිළිබඳ අවබෝධය ලැබේ. එනම් කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨියයි. තම සිත මුල් වී අපිරිසිදු සිතින් කරන කායික, වාචසික, මානසික ක්‍රියාවන්ට දුක් විපාකත් පිරිසිදු සිතින් කරන කායික, වාචසික, මානසික ක්‍රියාවන්ට සැප විපාකත් ලැබෙන බව පිළිබඳ අවබෝධය ඇතිවේ. පරතෝසෝමයෙන් මෙම අනුශාසනය ලැබ එය නුවණින් මෙනෙහි කළ පමණට අකුසලයෙන් මිදීමටත් කුසලයෙහි යෙදීමටත් දැඩි උදෙසාගයක් හටගනී. ඒ අනුව හැකිතාක් ප්‍රාණසාතාදී අකුසලවලින් දුරු වී දන, සීල, භාවනා යන ත්‍රිවිධ පුණ්‍ය ක්‍රියාවන්හි යෙදේ. මෙම පින්කම්වල ප්‍රතිඵල වශයෙන් මෙලොවදී ම මහත් ආනිසංස ලැබේ. නිරෝගීබව, දිගාසිරි සම්පත්, කලණ මිතුරු ඇසුර, තම යහපත් ක්‍රියාවන්හි සාර්ථකත්වය ආදිය තුළින් මෙලොවදී ම මානසික සතුට දියුණු වේ. වැඩිපුර පින්කම් කළ පමණට වැඩිපුර සතුට ඇති වේ (සුඛෝ පුඤ්ඤස්ස උච්චයො).

ලෝකික කුසලය තුළ දනාදි පින්කම් කිරීමේ දී සිතෙහි පවත්නා ස්වභාවය නම් බාහිර සත්ත්ව පුද්ගලයන් ඇත යන හැඟීමයි. අලෝභ, අදෝෂ යන කුසල චේතනාවලින් හා කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨිය සහිත නුවණකින් පින්කම් කොට ඊට ආනිසංස වශයෙන් කාම සුගතියෙහි ඉපදීමට මෙහි දී අවකාශ ලැබේ. එහෙත් මෙහිදී අවිද්‍යාව සම්පූර්ණයෙන් ම දුරු වූයේ නොවේ. මෙහි ඇති අවිද්‍යාව නම් ඇස, කන, නාසය, දිව, කය යන පංච ඉන්ද්‍රිය ඔස්සේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඓච්ච්ඛිබ්බ යන අරමුණු ලැබීමේ දී එම අරමුණු ඒ අයුරින් ම වර්තමානය තුළ අද්දකිනවා යන හැඟීමයි. තවද ඇස, කන ආදී ඉන්ද්‍රිය ඔස්සේ අරමුණු ලැබීමේ දී එම අරමුණු කලින් තිබුණු දෙයක් ලෙස ද තම අද්දකීමෙන් පසුව ද ඒවා එලෙසින් ම ඉතිරි වේ ය යන හැඟීමක් ද පවතී. එනිසා ඇස, කන ආදී පංච ඉන්ද්‍රිය ඔස්සේ අරමුණු ලැබීමේ දී බාහිර රූපා, ශබ්දදියෙහි සිත බැස ගනී. එලෙස සිත බැස ගත් විට එම අරමුණුවල සතුටු වුව ද දුක් වුව ද උපේක්ෂකව සිටිය ද ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදියෙහි දී දුකට සන්තාපයට පත් වේ.

කාම, රූප, අරූප යන තුන් භවයන් ඉක්මවාලන බුදුදහමේ පිවිතුරු අනුශාසනය

බුදුරදුන් වදළ සදහම් මග මහසයුර මෙන් ක්‍රමයෙන් ගැඹුරට යන්නකි. අකුසලයට බර සත්ත්වයන් ප්‍රථමයෙන් ඉන් මුදවා අපා දුකින් නිදහස් කොට ක්‍රමයෙන් ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් ඉදිරියට යාමට බුදුදහමින් අනුශාසනා කෙරේ. කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨිය මත පිහිටා දනාදි පින්දහම් කළ ද රූපාදියෙහි අනවබෝධයෙන් එහි ගැලී සිටින තාක් සත්ත්වයන්ට සැබෑ මානසික සුවයක් නැත. එනිසා විඤ්ඤාණය දෙසට අවධානය යොමු කොට පංචායතනය කෙරෙහි ඇති සිත බැස ගැන්ම දුරු කිරීමට මග පෙන්වා ඇත. ඒ සඳහා මෙහි භාවනාව, ආනාපානසති භාවනාව ආදී සමථ කමටහනක් උපයෝගී කර ගනිමින් වර්තමානයෙහි සිත පිහිටුවා වඩ වඩාත් සිත සමාධිමත් කරමින් ඇස, කන ආදී පංචායතනයෙන් ගන්නා රූප, ශබ්දදී අරමුණු පහෙන් සිත මුදවා ගත යුතුව ඇත. එවිට රූප, ශබ්දදිය නිසා ඇති වන සිතෙහි පීඩනය දුරු වී යනු ඇත. මෙලෙස කාමභූමිය ඉක්මවා යාම බුදුදහමේ දක්වා ඇත්තේ මාරයාගේ ඇසට වැලි ගැසීමක් හා සමානවයි. ඊට හේතුව කාමභූමිය ඉක්මවා රූප භූමිය වෙත

පත්වීම මාරයාගේ ක්ෂේත්‍රය ඉක්මවා යාමක් බැවිනි. එවිට මාරයාට කිසිදු ලෙසකින් පාලනය කළ නොහැකි වේ.

මෙලෙස කාමභූමිය ඉක්මවා රූප භූමිය වෙත සිත නැඹුරු වන විට චතුරාර්ය සත්‍යය අසා දැන සිටින ශ්‍රාවකයකුට විදර්ශනාව දෙසට යොමු විය හැකිය. එසේ වුවත් බුදුසසුනෙන් බැහැර කෙනෙකුට වුව ද කාමභූමිය ඉක්මවා රූපභූමියට පත් වුව ද තවදුරටත් අවිද්‍යාව තුළ ම සිරවී සිටීමට සිදු වේ. ඊට හේතුව බාහිර රූපයේ නිසරු බව දුටුව ද ඔහු විඤ්ඤාණය නිත්‍ය, ආත්ම, සැප වශයෙන් ගන්නා බැවිනි. ඔහු ඇතැම් විට රූපභූමියේ ද ආදීනව සිහිකොට ආකාසානඤ්ඤායතන ආදී අරූප සඤ්ඤා වඩා අරූපාවචර භූමියකට පත් විය හැකිය. එසේ වුව ද ඔහු චතුරාර්ය සත්‍යය මැනවින් අසා නොසිටිය හොත් විඤ්ඤාණයේ ආදීනව සිහි කළ ද එලෙස විඤ්ඤාණය සිහිකරන නිත්‍ය ආත්මයක් පිළිබඳ තවදුරටත් විශ්වාසය පවත්වා ගනී. චතුරාර්ය සත්‍යාවබෝධයෙන් මගඵල නොලැබූ ශ්‍රාවකයා රූප, අරූප ධ්‍යාන වඩා සසර බොහෝ කලක් සුගතිගාමීව සිටිය ද එම කුසල කර්ම ශක්තිය වැය වූ පසු නැවත කාම සුගතියටත් එයින් ද පිරිහී දුගතියටත් යාමට තවදුරටත් අවකාශ පවතී.

එනිසා බුදුදහමින් අපට අවබෝධය ලබා දෙන්නේ කාම, රූප, අරූප යන යන මෙම තත්ත්ව සියල්ල ඉක්මවා වඩාත් ප්‍රඥාවෙන් ලොව දෙස බලා දුකින් සම්පූර්ණයෙන් නිදහස්වීමටයි.

ඒ සඳහා තවදුරටත් ධර්මශ්‍රවණය කිරීමේ ප්‍රතිඵල වශයෙන් දැන, සීල, භාවනා යන පින්කම්වලින් පමණක් ජය ගත නොහැකි ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, ප්‍රියවිප්‍රයෝග ආදී ජීවිත අභියෝග ඉදිරියේ දුක් නොවී සිටීම උදෙසා නුවණැති ශ්‍රාවකයා ආර්ය සම්මාදිට්ඨිය වෙත පියවර තබයි. මෙලෙස කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨිය ලැබීමෙන් පසු තවදුරටත් ධර්මය ශ්‍රවණය කරන විට දුකෙහි හටගැනීම හා නිරෝධය පිළිබඳ වැටහීමක් ඇති වේ. ඒ අනුව දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ, මග්ග යන චතුරාර්ය සත්‍යය මිශ්‍රිත ශ්‍රී සද්ධර්මය ශ්‍රවණය කිරීමට අවස්ථාව ලැබේ.

ලොව පහළවන සම්මා සම්බුදු උතුමකු වෙතින් ලොවට ලැබෙන මහාර්ඝ රත්නය නම් චතුරාර්ය සත්‍යය මිශ්‍රිත ශ්‍රී සද්ධර්මයයි. දුකින් නිවෙන සැනහෙන මාවතෙහි ඉදිරියට යාමේ දී දුකෙහි හටගැනීම හා නිරෝධය ඇතුළත් චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳ පැහැදිලි අවබෝධයක් ඇති කර ගත යුතු ය. අප සසර බොහෝ කලක් භවයෙන් භවය සැරිසරමින් අනන්ත දුක්වලට පත්වූයේ දුකෙහි යථා ස්වභාවය නොදුටු බැවිනි. එබැවින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිතර උත්සාහ කළේ ශ්‍රාවකයන්ට මෙම අවබෝධය ලබා දීමටයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ පුරා වසර 45ක් දේශනා කළ සියලු දේශනාවන්හි පදනම වන්නේ දුකෙහි හටගැනීම හා නිරෝධයයි.

චතුරාර්ය සත්‍යාවබෝධයෙන් දුක්ඛ නිරෝධය කරා...

දුක හා එහි නිරෝධය වැටහීම චතුරාර්ය සත්‍යයේ අංග හතර ම අවබෝධ වීමට උපකාරී වේ. එනම්

1. දුක්ඛ අර්ය සත්‍යය
2. දුක්ඛ සමුදය ආර්ය සත්‍යය
3. දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය
4. දුක්ඛ නිරෝධගාමිනී පටිපදා ආර්ය සත්‍යය

දුක යනු ඉපදීම, මහලුවීම, ලෙඩවීම, මරණය ආදියයි. මෙම දුක ලොව සාමාන්‍ය තැනැත්තකුට වුව ද ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ හැක්කකි. සිදුහත් බෝසතාණන් වහන්සේ ගිහිගෙය නික්මීමට කලින් ම මෙය අවබෝධ කොට තිබුණි. ලොව බොහෝ කලක් දනාදි පාරමිතා සපුරා පහළ වන සම්මා සම්බුදු උතුමකු දේශනා කරන දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය ඊට වඩා ගැඹුරු වූවකි. එහි වඩාත් අවබෝධ කළ යුතු දුක්ඛ සත්‍යය නම් පංචුපාදනස්කන්ධයේ හටගැනීමයි (සංඛින්නේන පඤ්චුපාදනක්ඛන්ධා දුක්ඛා). එනම් ඇස ආදි

ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් රූපාදී අරමුණු ලැබෙන විට බාහිර දෙයක් / පුද්ගලයෙක් ඇත යැයි ගන්නා ස්වභාවයයි. සිතෙහි පවත්නා අවිද්‍යාව නිසා ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් අරමුණු ලැබෙන විට සත්ත්ව, පුද්ගල, ද්‍රව්‍ය සඤ්ඤාවෙන් බාහිර අරමුණු කෙරෙහි සිත බැස ගැනීම් වශයෙන් රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන උපාදනස්කන්ධ පංචකයේ හටගනියි. එසේ සිත බැස ගත් විට එම අරමුණ කෙරෙහි ඇලුණ ද ගැටුණ ද මැදහත් ව සිටිය ද ඔහු සිටින්නේ දුක තුළයි. තමා වටා ලෝකයක් ඇතැයි නිතර අපට සිතෙන්නේ මෙලෙස අවිද්‍යා පාදකව පඤ්චුපාදනස්කන්ධයේ හටගැනීම නිසයි. හවය යනුවෙන් හැඳින්වෙන්නේ ද මෙයයි. එසේ සිතන තුරු දුකින් නිදහස්වීමක් නැත. අවිද්‍යා සහගතව යමක් දෙස බැලීමේ දී එම අරමුණ කලින් තිබී තමාගේ අද්දකීමට පැමිණි බවත් තමා එයින් ඉවත් වුව ද එය ඒ අයුරින් ම ඉතිරි වේ යැයි ද කල්පනා කරයි. එහෙත් මෙහිදී සිදු වූ යථාර්ථය නම් ඇස, රූපය, වක්ඛු විඤ්ඤාණ ආදී මේ සියල්ල පෙර නොතිබී හටගෙන ඉතිරි නැතිව නිරුද්ධ වූ බවයි (අහුඤ්ඤා සම්භූතං හුඤ්ඤා න භවිස්සති).

දුකට හේතුව නම් තෘෂ්ණාවයි. ලොව බොහෝ දෙනා තෘෂ්ණාව සේ දකින්නේ බාහිර ද්‍රව්‍ය හෝ පුද්ගලයන්ට ඇති ආශාවයි. එහෙත් බුදුදහමින් පෙන්වා දෙන්නේ බාහිර විසිතුරු දෑ කාමයන් නොවන බවයි (න තෙ කාමා යානි චිත්‍රානි ලෝකේ, සංකප්පරාගෝ පුරිසස්ස කාමෝ). කාමය හටගන්නේ කෙලෙස සහිත පුද්ගල සන්තානය තුළයි. ආර්ය උතුමන් අනාවරණය කරන තෘෂ්ණාවේ වඩාත් ගැඹුරු අර්ථය වූ දුක්ඛ සත්‍යය නම් තමා පිළිබඳව සිතෙහි බැස ගෙන පවත්නා නන්දිරාගයයි. බාහිර රූපාදිය හෝ තම සිත පිළිබඳව හෝ ඇලීමක් නැතහොත් ගැටීමක් හටගන්නේ තමා පිළිබඳව ඇති දැඩි ආශාව නිසයි.

දුක නැති කිරීම යනු තෘෂ්ණාව නැති කිරීමයි. එය හුදෙක් බාහිර ද්‍රව්‍ය හෝ පුද්ගලයන් කෙරෙහි පවත්නා ආශාව දුරුලීම නොවේ. මෙහි දී දුක්ඛ නිරෝධාර්ය සත්‍යය වන්නේ තම අභ්‍යන්තරය කෙරෙහි මුල්බැසගෙන තිබෙන නන්දිරාගය මුලිනුපුටා දැමීමයි. දුකින් නිදහස්විය හැක්කේ ප්‍රඥාවෙන් යුතු දර්ශනයෙන් පංචුපාදනස්කන්ධයේ හටගැනීම නිරෝධය නුවණින් දැකීමෙනි. එය තව දුරටත් අඛණ්ඩව වැඩිමෙන් අස්මිමානය සහිත තෘෂ්ණාව හෙවත් නන්දිරාගය සම්පූර්ණයෙන් දුරු කොට සම්පූර්ණයෙන් දුකින් නිදහස් විය හැක. එය හුදෙක් දැඩි ආයාසයකින් පමණක් කළ හැක්කක් නොව ලෝකෝත්තර දර්ශනයකින් යුතු සම්මාදිට්ඨියෙන් කළ යුත්තකි.

සිතෙහි පවත්නා දැඩි තෘෂ්ණාව දුරු කළ හැක්කේ ලෝකෝත්තර දර්ශනයකිනි. එනම් පටිච්චසමුප්පාදය පාදක කොටගත් සම්මාදිට්ඨිය පෙරටුකොට ගත් මාර්ගයකිනි. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය මේ සඳහා මාර්ගය වූ දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා ආර්ය සත්‍යය වන්නේ ය. ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා යන ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවෙන් දක්වා ඇත්තේ ද ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයයි. ලොව බොහෝ දෙනා බාහිර පුද්ගලයන් ඇතැයි අවිද්‍යාවෙන් පනවා ගත් ලෝකය අඛියස සංවර වීමට උත්සාහ ගනිති. එය මාර්ගය මිස මාර්ග සත්‍යය නොවේ. මාර්ග සත්‍යය යනු ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨියෙන් යුතුව බාහිර පුද්ගලයකු නොපැනෙන සේ ඇති කර ගත් දර්ශනයකින් යුතුව තම අභ්‍යන්තරය තුළ ම සංයමයට පත්වීමයි.

පටිස සම්ඵස්සය හා අධිවචන සම්ඵස්සය

දීඝනිකාය මහානිදන සූත්‍රයෙහි පටිච්චසමුප්පාදය විස්තර කිරීමේ දී විශේෂ කරුණක් සාකච්ඡාවට භාජනය කොට තිබේ. එනම් පටිසසම්ඵස්සය හා අධිවචන සම්ඵස්සයයි. පටිස සම්ඵස්සය යනු ඇස, කන, නාසය, දිව, කය යන ආයතන පහට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඓච්ච්ඛික යන අරමුණු ස්පර්ශ වීමයි. මෙය රළු ස්පර්ශය වශයෙන් සඳහන් වේ. අධිවචන සම්ඵස්සය යනු මනින්ද්‍රියට ධර්මාලම්භන අරමුණු වීමයි. එනම් සිතට වේදනා, සඤ්ඤා යන සිතිවිලි සම්බන්ධ වීමයි. මෙය සුබ්‍රම (සියුම්) ස්පර්ශය වශයෙන් දැක්වේ. සාමාන්‍යයෙන් යමෙකු ජීවත්වීම යනු ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මනස යන ඉන්ද්‍රිය හයට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඓච්ච්ඛික, ධර්ම යන අරමුණු ස්පර්ශ වීම් වශයෙන් අද්දකීම් ලැබීමයි. මෙම ආයතන හය හා ඊට ගෝචර වන බාහිර අරමුණු හැර ජීවිතයෙහි වෙනත්

කිසිවක් නොමත. පුද්ගලයාගේ සමස්ත ජීවිතය මෙම ආයතන මත රඳ පවතී. මෙම ආයතන දෙළොහේ ම ස්වභාවය නම් ඒවා පෙර නොතිබී හේතු ඇති විට වර්තමාන මානසික ස්වභාවය මත හටගෙන හේතු නිරුද්ධවීම් වශයෙන් ඉතිරි නැතිව නිරුද්ධවීමයි.

මහානිදන සූත්‍රයේ ‘නාමරූපපච්චයා එස්සෝ’ යන විග්‍රහයෙහි දී දැක්වෙන විශේෂ කරුණක් වන්නේ ‘පටිස සම්ඵස්සය’ අධිවචන සම්ඵස්සයටත් ‘අධිවචන සම්ඵස්සය’ පටිස සම්ඵස්සයටත් බලපාන ආකාරයයි.

රූපකායෙ අධිවචනසම්ඵස්සය:

‘යෙහි ආනන්ද ආකාරෙහි යෙහි ලිඛිගෙහි යෙහි නිමිත්තෙහි යෙහි උද්දේසෙහි නාමකායස්ස පඤ්ඤන්ති හොති, තෙසු ආකාරෙසු තෙසු ලිඛිගෙසු තෙසු නිමිත්තෙසු තෙසු උද්දෙසු අසති අපි නු ඛෝ රූපකායෙ අධිවචනසම්ඵස්සො පඤ්ඤයෙථාති? ‘නො හෙතං හන්තෙ’

‘ආනන්ද, යම් ආකාරයන්ගෙන් යම් ලිඛිගයන්ගෙන් යම් නිමිතිවලින් යම් උද්දේසයන්ගෙන් නාමකයට ප්‍රඥප්ති වේද, ඒ ආකාර ලිඛිග නිමිති උද්දේසු නැති කල්හි රූපකයෙහි අධිවචන සම්ඵස්සය පැනවීමක් වන්නේ ද?’ ස්වාමීනි, නොවන්නේ ය.

ලිඛිග, නිමිති, උද්දේස ආදී නම්වලින් දැක්වෙන්නේ අප එදිනෙද මුණගැසෙන දෑ පිළිබඳව අප පනවා ඇති නම් ගොත් ය. එම නම්ගොත් ආදිය එම ද්‍රව්‍ය හෝ දෙය තුළ අන්තර්ගතව පවතින දෙයක් නොව අප සම්මුති වශයෙන් ගොඩනගා ගත් දෑ ය. නිදසුනක් ලෙස පිච්ච මල දුටු විට හෝ එම ශබ්දය ඇසූ විට අතීත අද්දැකීම් මත ඊට අදාළ සිතිවිලි සියල්ල සිහිපත් වේ. තවද අම්මා යන වචනය ඇසුණු විට හෝ අම්මාගේ පින්තුරයක් හෝ අම්මා සජීවී ව දුටු විට අම්මා පිළිබඳ සියලු අතීත අද්දැකීම් සිහියට නැගේ. මෙලෙස ඇස, කන, නාසය, දිව, කය යන පංච ඉන්ද්‍රිය ඔස්සේ ගන්නා රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ යන අරමුණු හරහා මනසින් සිහිපත් කළ ද තමාට සිතෙන්නේ එම රූපාදියෙහි යථා ස්වභාවය නොව තම අවිද්‍යාව මත ගොඩනගාත් අද්දැකීම්වල ස්වභාවයයි. මෙය මැනැවින් තේරුම් ගත හොත් රූපාදි අරමුණු ඇස ආදී ඉන්ද්‍රිවලට පතිත වූ විට මනස දෙසට දිව යාම ක්‍රමයෙන් නවතී.

ඉහත සූත්‍ර පාඨයෙන් ප්‍රකට කෙරෙන්නේ ආයතන කුසලතාව ඇති කර ගත යුතු ආකාරයයි. අවිද්‍යා සහගතව අපි ඇස, කන ආදී කිසියම් ආයතනයකින් රූප, ශබ්දදී අරමුණක් ගත් විට එය සෙසු ඉන්ද්‍රියයන්ට සම්බන්ධ කර බලන්නෙමු. නිදසුනක් ලෙස මලක් දුටු විට එය තමාගේ මනසේ අතීත අද්දැකීම් සමඟ මුසු කොට නව සංස්කාරයක් ගොඩනගා ගනී. අවිද්‍යා සහගත මනසේ ස්වභාවය මෙයයි. එවිට ඉන්ද්‍රිය මගින් ගන්නා අරමුණු විෂයයෙහි ඇලීම්, ගැටීම් හෝ උපේක්ෂා හටගනී. මේ ක්‍රමක් ස්පර්ශ කළ ද අපි දුකින් නොමිඳුනාහු වෙමු. ආයතන කුසලතාව යනු දුක හටගන්නා මෙම ආකාරය මැනැවින් නුවණින් දූක ඇස, කන ආදී ඉන්ද්‍රිය මගින් රූප, ශබ්ද ආදී අරමුණ ගන්නා විට එය වෙනත් ආයතනයකට ගැට නොගසා ඒ ආයතනය තුළදී ම නිරුද්ධ වන දර්ශනයකින් හා සිහියකින් යුතුව සිටීමයි. මෙහි දී විශේෂයෙන් රූපකායේ අධිවචන සම්ඵස්සය පැනවීම වශයෙන් දක්වා ඇත්තේ ඇස, කන, නාසය, දිව, කය යන ඉන්ද්‍රිය පහට පටිසසම්ඵස්ස වශයෙන් අරමුණු ගෝචරවීමේ දී එය මනින්ද්‍රියට ගැට ගැසීම් ස්වභාවයයි. යමෙක් මෙය නුවණින් දුටුව හොත් ඔහු ඇස, කන ආදී පංච ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් ගන්නා අරමුණු ඔස්සේ මනසට බැස ගැනීම නොකරයි. එවිට ඔහුගේ අවිද්‍යා සහගත ස්පර්ශය දුරුවූයේ වෙයි. දුක නිර්මාණය වන පටිච්චසමුප්පාද න්‍යායයෙන් ඉවත් වූයේ වෙයි.

නාමකායේ පටිසසම්ඵස්සය:

‘යෙහි ආනන්ද ආකාරෙහි යෙහි ලිඛිගෙහි යෙහි නිමිත්තෙහි යෙහි උද්දේසෙහි රූපකායස්ස පඤ්ඤන්ති හොති, තෙසු ආකාරෙසු තෙසු ලිඛිගෙසු තෙසු නිමිත්තෙසු තෙසු උද්දෙසු අසති අපි නු ඛෝ නාමකායෙ පටිසසම්ඵස්සො පඤ්ඤයෙථාති? ‘නො හෙතං හන්තෙ’

‘ආනන්ද, යම් ආකාරයන්ගෙන් යම් ලිඛිතයන්ගෙන් යම් නිමිතිවලින් යම් උද්දේසයන්ගෙන් රූපකයට ප්‍රඥප්ති වේද, ඒ ආකාර ලිඛිත නිමිති උද්දේස රූප කයට නැති කල්හි නාමකයෙහි පටිසසම්ඵස්සය පැනවීමක් වන්නේ ද? ’ යනුවෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රශ්න කළ විට ආනන්ද මාහිමියන් පිළිතුරු දෙන්නේ ‘ස්වාමීනි, නොවන්නේ ය’. යනුවෙනි.

මෙයින් පැහැදිලි කෙරෙන්නේ රූපයන් පිළිබඳව ලිඛිත, නිමිති, උද්දේස ආදී වශයෙන් ප්‍රඥප්ති ඇති විට සිතට ධම්මාලම්බන අරමුණු වූ විට ඒ ඔස්සේ රූප, ශබ්දදී පංච විඤ්ඤාණයට ලක්වන අරමුණු විෂයයෙහි සිත බැස ගන්නා බවයි. එනම් අවිද්‍යා සහිතව සිටින විට සිතට කිසියම් සිතිවිල්ලක් පැමිණීමේ දී එය බාහිර රූපයකට බැඳ ගන්නා බවයි. එවිට සිත බාහිර අරමුණුවල බැස ගනියි. නිදසුනක් වශයෙන් තම මව සිහි වූ විට මවගේ රූපය, ඇයගේ කටහඬ ආදී අතීත අද්දකීම් පිළිබඳව සිත බැස ගැනීමයි. ලුණු සිහිවූ විට ලුණු කැටයක් මැවී පෙනෙන ස්වභාවයයි.

මෙලෙස සිතට සිතිවිලි නැගෙන විට ඒ ඔස්සේ රූප නිර්මාණය කිරීම් වශයෙන් පටිසසම්ඵස්සය කරා යාම අවිද්‍යා සහගත මනසේ ස්වභාවයයි. එවිට දුකින් නොමිඳුනේ ජරා, මරණාදී දුක් ස්පර්ශ කරමින් සිටී. එසේ නොවීමට නම් සිතට සිතිවිල්ලක් පැමිණි සැණින් ම එය සිත තුළ ම නිරුද්ධ වන දර්ශනයකින් යුතුව සිටීම අවශ්‍ය කෙරේ. විඤ්ඤානෙ විඤ්ඤාතමත්තං යනුවෙන් දැක්වෙන්නේ මෙම ආයතන කුසලතාවයි. එවිට සිතට නැගෙන අරමුණු බාහිර රූපයට බැඳ, බැස ගන්නා ස්වභාවයෙන් මිඳෙයි. විද්‍යා සහගතව මෙලෙස සිහියෙන් හා නුවණින් ක්‍රියා කිරීමෙන් පටිච්චසමුප්පාදය වක්‍රයෙන් මිඳී දුකින් නිදහස්වීමට අවකාශ සැලසේ.

පටිච්ච සමුප්පාදය

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එක් කලෙස කුරු වැසියන්ගේ කම්මාසදම්ම නම් නගරයෙහි වැඩ වෙසෙන කල්හි ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ පටිච්චසමුප්පාදය පිළිබඳ ප්‍රකාශයක් කළහ. එනම් පටිච්චසමුප්පාදය කෙතරම් ගැඹුරු වුවත් තමන් වහන්සේට එය පහසුවෙන් වැටහෙන බවයි. මෙහි දී බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවරක් ම අනඳ මාහිමියන්ට අවවාද කළේ එසේ නොපවසන ලෙසයි (මා හෙවං ආනන්ද අවච, මා හෙවං ආනන්ද අවච). පටිච්ච සමුප්පාද න්‍යාය වූ කලී ගැඹුරු වූවක් බවයි. මේ නිසා මෙම පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය අවබෝධ නොවීමෙන් ලෝවැසියන් අවුල් වූ නූල් කැටියක්, මුදු තණ ගොඩක් සේ මහත් අවුලට පත් ව සැපයෙන් පහ ව නපුරු ගති ඇති අපාය ද සසර ද ඉක්ම නොයන බවයි (මහානිදන සූත්‍රය, දී.නි.2).

පටිච්ච සමුප්පාදය තේරුම් ගත් පමණට ධර්මය තේරුම් ගත්තේ වෙයි. ධර්මය තේරුම් ගන්නා යනු පටිච්ච සමුප්පාදය තේරුම් ගැනීමයි. පටිච්ච සමුප්පාදය ඔස්සේ ධර්මය තේරුම් ගත් පමණට බුදුරජාණන් වහන්සේ තේරුම් ගත්තේ ද වෙයි. බුදුරදුන් දැකීමේ සැබෑ මාවත වන්නේ ද පටිච්ච සමුප්පාදය තේරුම් ගැනීමයි.

*යෝ පටිච්චසමුප්පාදං පස්සති, සෝ ධම්මං පස්සති,
යෝ ධම්මං පස්සති සෝ පටිච්චසමුප්පාදං පස්සති.*

යමෙක් පටිච්ච සමුප්පාදය තේරුම් ගත්තේ ද ඔහු ධර්මය දකියි. යමෙක් ධර්මය දකියි ද ඔහු පටිච්ච සමුප්පාදය දකියි.

*යෝ ධම්මං පස්සති සෝ මං පස්සති,
යෝ මං පස්සති සෝ ධම්මං පස්සති.*

යමෙක් ධර්මය දකියි ද ඔහු බුදුහිමි දකියි. යමෙක් බුදුහිමි දකියි ද ඔහු ධර්මය දකියි.

මෙයින් පැහැදිලි වන ප්‍රධාන කරුණක් වන්නේ පටිච්ච සමුප්පාදය අවබෝධ කර ගැනීම ධර්ම මාර්ගයේ ප්‍රධාන කාර්යයක් වන බවයි. බුදුදහමේ හදවත බඳු පටිච්ච සමුප්පාදය තේරුම් ගැනීම සම්බුද්ධෝත්පාද සමයක යමකුට ලද හැකි උසස් ම ප්‍රතිලාභයයි.

සිදුහත් බෝසතාණන් වහන්සේ සම්බුද්ධත්වයට පත්වීමේ දී අවබෝධ වූ ප්‍රධාන කරුණ වන්නේ ද පටිච්ච සමුප්පාදයයි. සම්බුද්ධත්වයට පත්වීමෙන් පසුව දින කිහිපයක් පටිච්ච සමුප්පාදය අනුලෝම ප්‍රතිලෝම වශයෙන් යළි යළිත් නුවණින් සිහිපත් කරමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ ලද නිරාමිස සුවය ඇසුරු කළහ. සත්ත්වයන් සසර සැරිරන්නේ මෙය අවබෝධ නොවීම නිසා බව තේරුම් ගැනීමත් සමඟ ලෝවැසියන් කෙරෙහි මහත් අනුකම්පාවක් සංවේගයක් හට ගත්හ. ලොවට දම් දෙසීමට බලවත් උනන්දුවක් ඇති වූයේ ද මෙම අවබෝධයත් සමඟයි.

මෙහිදී බුදුරජාණන් වහන්සේ සත්ත්වයන් ජරාමරණාදී දුක්වලට මුහුණපාන හේතු එකිනෙක අනුපිළිවෙළින් පැහැදිලි කරති.

සත්ත්වයන් දැනට මුහුණපාන ජරා මරණාදී කිසියම් දුකක් වේ ද ඊට ප්‍රත්‍යය ලෙස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මූලින් ම දක්වන්නේ ජාති හෙවත් ඉපදීම ප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණාදී දුක් හටගන්නා බවයි. ජාති යන්නෙන් නව භවයක උපත ලැබීම නම් වූ සරල අදහස මෙන් ම ඇස ආදී ඉන්ද්‍රිය අවිද්‍යා සහගතව හටගැනීම යන ගැඹුරු අර්ථය ද 'ජාති' යන්නෙන් බුදුදහමෙහි දක්වා තිබේ. ඒ අනුව අවිද්‍යා සහගතව කිසියම් අරමුණක් ස්පර්ශ කළ සැණින් ඇස ආදී අභ්‍යන්තර ආයතන මෙන් ම රූපාදී බාහිර ආයතන ද රූපාදී ස්කන්ධ පංචකය ද නාමරූප ද යන මේ සියලු ධර්මතාවන්හි උපත හෙවත් ආරම්භය සිදු වේ.

ඉන්පසු බුදුරජාණන් වහන්සේ 'ජාති'යට ප්‍රත්‍යය කුමක් ද යන්න අනද මාහිමියන්ට පැහැදිලි කරති. ජාතියට ප්‍රත්‍යය වන්නේ 'භව'යයි. භවය යනු තමා වටා ලෝකයක් සැබෑ ලෙස ඇතැයි සිතා සිටින ස්වභාවයයි. එනම් තමාගේ ඇස, කන ආදී ඉන්ද්‍රිය ඔස්සේ ගත් අරමුණු තමා ස්පර්ශ නොකළ ද ඒවා ස්ථිර ලෙස බාහිර ලෝකය තුළ තිබේ ය යන හැඟීමයි. සම්මුති සත්‍යය වශයෙන් එහි කිසියම් ඇත්තක් පැවැතිය ද පරමාර්ථ වශයෙන් ගත් කළ බාහිර ලෝකය කලින් තිබී හටගත්තක් හෝ තම අද්දකීමෙන් පසුව ඉතිරි වන්නක් නොව ඒ මොහොතට තමා තුළ ක්‍රියාත්මක වන කර්ම, අවිද්‍යා, තෘෂ්ණා ආදී හේතු මත වර්තමානයෙහි නිර්මාණය කර ගන්නා දෑ ය. පෙර නොතිබී හටගෙන ඉතිරි නැතිව නිරුද්ධවීම එහි ස්වභාවයයි. මෙම යථාර්ථය නොදැනීම නිසා සත්ත්වය නැවත උපතක් කරා යයි. එය නව භවයක උපතක් හෝ අවිද්‍යාවේ උපත නැතහොත් නව ආයතන උපදවා ගැනීම මෙමඟින් අවර්ථවත් වේ.

භවයට ප්‍රත්‍යය වශයෙන් ඊළඟට බුදුරදුන් දේශනා කරන්නේ 'උපාදන' යන්නයි. උපාදන යනු යමක් දැඩිව තමා වෙත ළඟා කර ගැනීමයි. කාම, දිට්ඨි, අත්තවාද, සීලබ්බන යනුවෙන් මෙය කොටස් හතරකට බෙදෙනවා. අවිද්‍යා සහගත මනසක් ඇති විට තමා වටා ඇති සියල්ල හා තම සිතිවිලි දැඩිව ග්‍රහණය කර ගැනීම ස්වභාවයයි.

මෙලෙස උපාදන හටගන්නේ තෘෂ්ණාව නිසායි. එනම් උපාදනයට ප්‍රත්‍යය තෘෂ්ණාවයි. එනම් දැඩි ආශාවයි. ඇස, කන ආදී ඉන්ද්‍රියයන්ට ගෝචර වන රූප, ශබ්දදිය කෙරෙහි ඇති ඇල්ම තෘෂ්ණාවයි. යමක යථා ස්වභාවය නොදැනීම නම් වූ අවිද්‍යාව ඇති විට රූප, ශබ්දදී බාහිර අරමුණු කෙරෙහි සිත බැස ගෙන ඊට ආශා කරයි.

තෘෂ්ණාවට ප්‍රත්‍යය වන්නේ වේදනාවයි. තෘෂ්ණා ඇති වන්නේ ඇස, කන ආදී ඉන්ද්‍රියයන් ඔස්සේ ලැබෙන රූප, ශබ්දදිය අරභයා හටගන්නා සැප, දුක් ආදී වේදනාවන් ය. අවිද්‍යා සහගතව යම් අරමුණක් ඇසුරු කරන විට එහි පවත්නා වේදනාව තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි මාන ආදී වශයෙන් තමා කර ගනී.

වේදනාවට ප්‍රත්‍යය වන්නේ ස්පර්ශයයි. එනම් ඉන්ද්‍රිය හා අරමුණු අවිද්‍යා සහගත සිතින් ස්පර්ශ කිරීමයි.

ස්පර්ශයට ප්‍රත්‍යය නම් සලායතනයයි. එනම් අවිද්‍යා සහගත සක්‍රිය වන ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස යන ආයතන හයයි. අපගේ ඇස, කන ආදී ඉන්ද්‍රියයන්ට රූප, ශබ්දදිය පතිත වන විට එහි යථා ස්වභාවය නොදැනීම නම් වූ අවිද්‍යාවෙන් සිටින විට නිරුද්ධ වූ රූප, ශබ්දදී අරමුණු නිසා තම අභ්‍යන්තර ආයතන ක්ෂණිකව වෙනස් වී නව ආකාරයකින් සක්‍රිය වේ. මෙහි සලායතන නමින් දක්වන්නේ එලෙස නිර්මාණය වන නව ආයතනයන් ය.

ඇස, කණ ආදී සලායතනයන්ට ප්‍රත්‍යය නම් නාමරූපයි. නාම යනු එස්ස, වේදනා, සඤ්ඤ, චේතනා, මනසිකාර යන සිත හා සම්බන්ධ ධර්මනායි. රූප යනු සතර මහාභූත රූප හා එය ඇසුරු කොට පවත්නා උපාදය රූපයන් ය. අවිද්‍යා සහගත සිතින් මනස ඇසුරු කරන විට ඊට අදාළව සිතිවිලිත් රූපයක් නිර්මාණය වේ.

නාමරූපයට ප්‍රත්‍යය වන්නේ විඤ්ඤණයයි. එනම් අවිද්‍යා සහගතව ඇස, කන ආදී ඉන්ද්‍රිය ඔස්සේ රූප, ශබ්දදී අරමුණක් දැන ගැනීමයි.

විඤ්ඤණයට ප්‍රත්‍යය වන්නේ සංස්කාරයි. එනම් චේතනා පහළ කර ගැනීමයි. රූප, ශබ්දදිය පිළිබඳ අවිද්‍යා සහගතව චේතනා පහළ කර ගැනීමයි.

සංස්කාරය හෙවත් චේතනා පහළවීමට ප්‍රත්‍යය වන්නේ අවිද්‍යාවයි. අවිද්‍යාව යනු දුකෙහි හටගැනීම හා එහි නිරෝධය පිළිබඳ නොදන්නා බවයි. ඇස, කන ආදී ඉන්ද්‍රිය ඔස්සේ රූප, ශබ්දදී අරමුණු ලැබෙන විට ඒ පිළිබඳව අනුවණින් බැලීමයි. එනම් තමා අද්දකින් දේ කලින් තිබී හටගත් දෙයක් ලෙසත් තම අද්දකීමෙන් පසුව ද එය එලෙස ම ඉතිරි වේ යැයි සිතන ස්වභාවයයි. වෙනත් විදියකින් දක්වනවා නම් ඇසින් රූපයක් දකින විට කණින් ශබ්දයක් අසන විට එය ස්වභාවයෙන් ම තමාට අද්දකිය හැකි ය යන වැරදි වැටහීමයි. රූප, ශබ්දදී කිසියම් බාහිර අරමුණක් ඇස, කන, නාසය, දිව, කය ආයතනයන්ට පතිත ඊට අදාළ වර්ණ මාත්‍රය, ශබ්ද මාත්‍රය ආදී මූලික ස්වභාවය ක්ෂණිකව නිරුද්ධ වේ. ඒ අරභයා හටගන්නා සඤ්ඤ, වේදනා දෙක මනින්ද්‍රියෙන් හඳුනා ගැනීමෙන් පිළිබඳ අවබෝධයක් ලැබේ. ඇස, කණ ආදී පංච ඉන්ද්‍රිය පිළිබඳව අප යමක් අද්දකින විට මූලින් හටගත් ස්වභාවය නිරුද්ධ වී හමාර ය. එනම් අප යමක් අද්විදින්නේ ඇස, කන ආදී පංච විඤ්ඤණයෙන් නොව මනින්ද්‍රිය මගිනි. තව ද ඇසින් දකින වර්ණ මාත්‍රය එතැන නිරුද්ධ වන අතර එය අතින් අල්ලන විට අල්ලන්නේ ඇසින් දුටු රූපය නොව අතින් ස්පර්ශ කර මනසින් හඳුනා ගන්නා දෙයයි. ඒ අනුව ඇසින් දකින දෑ කණින් නොඇසිය හැකි අතර කණින් අසන දෙය අතින් ස්පර්ශ කළ නොහැක. කණින් අසන දෑ ඇසින් බැලීමට ද නොහැකි ය.

අවිද්‍යාව මැනැවින් තේරුම් ගැනීමටත් එය දුරු කිරීමටත් අප ලබන අද්දකීම්වල යථා ස්වභාවය නිසි ලෙස අවබෝධ කර ගත යුතුව ඇත. ඇසින් රූපයක් දකින විට ඇසින් සිදු කෙරෙන්නේ එම රූපයේ වර්ණ මාත්‍රය වක්ෂු ප්‍රසාදයට පතිත වීම පමණයි. එය ක්ෂණිකව නිරුද්ධ වන්නේ ඊට අදාළ සඤ්ඤ, වේදනා උපදවායි. එම සඤ්ඤ, වේදනා දෙක මනින්ද්‍රිය ඔස්සේ අවිද්‍යා සහගත තම අතිත අද්දකීම් තුළින් හඳුනා ගැනීම් වශයෙන් කිසියම් අද්දකීමක් තේරුම් ගනී. සැබැවින් ම මෙලෙස තේරුම් ගන්නේ බාහිර රූප ශබ්දදියෙහි ස්වභාවය නොව තම මානසික ස්වභාවයයි. එනම් අවිද්‍යා සහගතව හටගත් රූප, වේදනා, සඤ්ඤ, සංඛාර, විඤ්ඤණ යන ස්කන්ධ පංචකයයි. යමකුගේ සමස්ත ජීවිතය ම යනු මෙම ස්කන්ධ පංචකයේ වර්තමාන ක්‍රියාකාරීත්වයයි.

ඉහත දැක්වූ අවිජ්ජා (අවිද්‍යා), සංඛාර (සංස්කාර), විඤ්ඤාණ (විඤ්ඤාණ), නාමරූප, සළායතන, එස්ස (ස්පර්ශ), වේදනා, තණ්හා, උපාදාන, භව, ජාති, ජරා මරණ යන සියල්ල දුකට හේතු වන්නේ ඒවා අවිද්‍යාව මුල් ව හටගත් විටයි. යමෙක් මෙහි ක්‍රියාකාරීත්වය නුවණින් දැක ඉහත අංග එකකින් හෝ මැනවින් නිදහස් වුවහොත් අන් සියල්ලෙන් ම නිදහස් වන අතර දුකින් ද සම්පූර්ණයෙන් නිදහස් වෙයි. එම ඕනෑම අංගයකින් නිදහස්වීමේ මාචත වන්නේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයයි. එනම් සීල, සමාධි, පඤ්ඤා යන ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවයි.

මෙම යථාර්ථය මුලදී සුතමය ඤාණයෙන් කලණ මිතුරන් වෙතින් මැනවින් අසා දැන ගත යුතු ය. එසේ අසා දැන ගත් යථාර්ථය ජීවිත යථාර්ථයක් බවට පත් කර ගැනීම සඳහා එය යළි යළිත් මෙනෙහි කළ යුතු ය. එනම් චින්තාමය පඤ්ඤාව ප්‍රගුණ කළ යුතු ය. ඒ අතර සිත සමාධිමත් කරමින් මෙම යථාර්ථය නුවණින් මෙනෙහි කළ යුතු ය. එනම් සමථ විදර්ශනා වශයෙන් භාවනාමය පඤ්ඤාව දියුණු කළ යුතුව ඇත.

අභිඤ්ඤා සුත්‍රයෙහි දැක්වෙන පරිදි බුද්ධිමත් මනුෂ්‍යයකුට ලැබිය හැකි උසස් ම ඤාණ සම්භාරය වන්නේ රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන ස්කන්ධ පංචකයේ ක්‍රියාකාරීත්වය මැනවින් තේරුම් ගැනීමයි. මෙය තේරුම් ගත් පමණට ජීවිතයේ තමා අත්විඳින දුක් සමුදය මැනවින් තේරුම් ගත්තේ වෙයි. එපමණට අවිද්‍යා හා භවතණ්හාව හැකි ඉක්මනින් දුරු කළ යුතු ය යන බලවත් ඕනෑකමක් සිත්හි හටගනී. එවිට ඒ සඳහා අනුගමනය කළ යුතු මාචත මුණ ගැසේ. බුදුදහමේ නොයෙක් කරුණු අනුගමනය කිරීමට දක්වා තිබේ. ඒ සියල්ල සමථ විදර්ශනා යන අංග දෙක මත ගොණු කළ හැක. නිවන සැනහෙන මාචත හඳුනා ගත් නුවණැති ශ්‍රාවකයා හැකිතාක් දුරට තම සිත වර්තමානය තුළ පවත්වා ගනිමින් සමාධිමත් කර ගැනීමට උත්සාහ ගනී. සමාධිමත් වූ සිතින් සිත-කය දෙකෙහි නැතහොත් රූපාදි ස්කන්ධ පංචකයේ නිරතුරුව සිදුවන හටගැනීම් නිරුද්ධවීම් නුවණින් දකින කාලයට කෙත් ටික වැඩි කර ගන්නවා. බුද්ධිමත් මනුෂ්‍යයකුගේ උසස් ම ජීවිත අභිලාශය විය යුත්තේ දුකින් නිදහස්වීමයි. එහි ප්‍රතිඵල පිරික්සා බලන්නේ මනා දහම් දැනුමින් යුතුව සමථ විදර්ශනා වැඩීමේ සාර්ථකත්වයයි, ඒ සඳහා කැප කරන කාලයයි.

තමා කෙතෙක් දුරට මානසික දුක් පීඩාවලින් නිදහස්වුවා ද යන්න මැන බලන එක් සාධකයක් නම් අතීත සිදුවීම් සිතෙන විට එහි කෙතෙක් දුරට සිත බැස ගැනීම අඩු ද යන කරුණයි. අප බොහෝ ඇස, කන ආදී ඉන්ද්‍රිය ඔස්සේ ලබා ගත් රූප, ශබ්දදි අරමුණු සිහිපත් වන විට ඒ තුළ බැස ගෙන එහි ම ජීවත් වේ. සිතට පීඩා ඇති වන ප්‍රධාන හේතුව නම් අවිද්‍යා සහගතව මෙලෙස අතීතය සිහිකිරීමයි. සමථයෙන් කරන්නේ මෙලෙස සිත බාහිර රූපාදි පංච විඤ්ඤාණයන්හි බැස ගන්නා බව අඩු කිරීමයි. විදර්ශනාවෙන් කෙරෙන්නේ අභ්‍යන්තර සිත නිත්‍ය සැප ආත්ම වශයෙන් ගන්නා අවිද්‍යාව දුරු කිරීමයි.

බර බිමින් තබා දුකින් මිදෙමු

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අප උසුලාගෙන සිටින බර ඉමහත් කරුණාවෙන් අපට පහද දුන්න. ඒ අනුව ඇස ආදී ඉන්ද්‍රිය ඔස්සේ රූපාදි අරමුණු ලබන විට ඒ පිළිබඳ නොදැනුවත්කම නිසා හට ගන්නා පංචුපාදනස්කන්ධය අප උසුලා සිටින මහත් බර (භාර) වශයෙන් දක්වා තිබේ. එම බර උසුලා යන පෘථග්ජන සත්ත්වයා භාරහාර නමින් හැඳින්වේ. එම බර තමා වෙත තබා ගැනීම යනු තෘෂ්ණාවෙන් කල්ගත කිරීමයි. බර බිම තැබීම හෙවත් භාරනික්බේප යනු තෘෂ්ණාව බිමින් තැබීමයි (භාර සුත්ත, සං.නි.3 46 පිට). ඒ සඳහා තෘෂ්ණාව දුරුවන අවිද්‍යාව ප්‍රහීණ වන දර්ශනයකින් නිතර වාසය කිරීම වැදගත්. බුද්ධිමත් මනුෂ්‍යයකුගේ ඉහළ ම කාර්ය විය යුත්තේ ස්කන්ධ පංචකයේ සමුදය වය අස්සාද ආදීනව නිස්සරණ හැකිතාක් නුවණින් මෙනෙහි කිරීමයි.

මේ සඳහා සතර සතිපට්ඨානය තුළ නිතර සිහිය හා නුවණ යෙදීම අවශ්‍ය කෙරේ. දුකින් නිදහස්වීමේ ඒකායන මාවත වශයෙන් බුදුරදුන් වදාළ සතර සතිපට්ඨානය වැඩීමයි. එනම් තම කය, වේදනා, සිත හා සිතිවිලි පිළිබඳ තම සිහිය හා නුවණ දියුණු කිරීමයි. සතර සතිපට්ඨානය මැනවින් ප්‍රගුණ කරන විට විට රූපාදි පංචුපාදනස්කන්ධය ම එකට ගෙන හටගැනීමේ නිරුද්ධවීමේ දැකීමට සමත් වෙයි. ඒ සමග සත්ත බොජ්ඣංග පරිපූර්ණත්වයට පත් වේ. එනම්

1. සති සම්බොජ්ඣංග
2. ධම්මච්චය සම්බොජ්ඣංග
3. විරිය සම්බොජ්ඣංග
4. පීති සම්බොජ්ඣංග
5. පස්සද්ධි සම්බොජ්ඣංග
6. සමාධි සම්බොජ්ඣංග
7. උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣංග

යන අංග හතයි. නිර්වාණාවබෝධයේ අංග වශයෙන් දැක්වෙන මෙම කරුණු හත වර්ධනය වන්නේ සතර සතිපට්ඨානය නමැති භූමිය තුළයි. එහි අවසාන ප්‍රතිඵලය විද්‍යාව හා විමුක්තිය සාක්ෂාත් වීම නම් වූ සසර දුකින් සපුරා නිදහස්වීමයි. සසර අනාදීමත් කාලය විඳි නිරය ආදි අපමණ දුක් රැසින් නිදහස් ව මහා බරක් බිමින් තැබීමේ මානසික සතුට භුක්තිවිඳීමේ අවස්ථාව මෙමගින් සැලසේ. මෙහිලා විශේෂයෙන් ධර්ම මාර්ගය ආරම්භයේ පටන් ම රූප, වේදනා, සඤ්ඤ, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන පංචුපාදනස්කන්ධයේ සමුදය වැය පිළිබඳ මනා වැටහීමෙන් කටයුතු කිරීම අත්‍යවශ්‍ය සාධකයක් වේ.

මෙවැනි අතිදුර්ලභ බුද්ධෝත්පාද සමයක උපත ලද භාග්‍යසම්පන්න බුද්ධිමත් මනුෂ්‍ය රත්නයකගේ උසස් ම ජීවිත අභිලාශය විය යුත්තේ මෙම උත්තරීතර මානසික සුවය ලැබීම සඳහා වූ වැඩපිළිවෙළ සම්පූර්ණ කර ගැනීමයි. ඒ සඳහා හැකිතාක් කල්‍යාණමිත්‍ර සම්පත්තිය ලබමින් පටිච්චසමුප්පාද සංඛ්‍යාත ධර්මය ශ්‍රවණය කරමින් ඇසු දහම ඔස්සේ යෝනිසෝ මනසිකාරයෙහි යෙදෙමින් අප්‍රමාදීව, අඛණ්ඩව, විරියයෙන් හා සතුටින් සීල, සමාධි, පඤ්ඤා යන ත්‍රිවිධ ශික්ෂාව සම්පූර්ණ කොට විමුක්ති, විමුක්තිඤ්ඤා සාක්ෂාත් කර ගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ.

ඔබ සැමට තෙරුවන් සරණයි !
වෙන්වා සවිසත හැමකල් නිදුකී !

බු.ව. 2561 (ව්‍ය.ව. 2018-ජනවාරි මස 07 දින) දුරතු පුත් පොහෝද
ලොස් ඇන්ජලිස් බෞද්ධ විහාරස්ථානයේ

මාසික සීල සමාදානය